

Regionale eiwitteelt: realiteit of toekomstmuziek?

Het kabinet wil dat Nederland minder afhankelijk wordt van import van eiwitrijke veevoergroenstoffen, met name soja. Eiwitteelt en -verwerking moet een focusonderwerp worden binnen de topsector Agri & Food, vindt staatssecretaris Van Dam. Maar in hoeverre is de teelt in Nederland of Europa momenteel mogelijk van eiwitgewassen die grootschalig en duurzaam toepasbaar zijn, zoals die nodig is voor de huidige veehouderij?

Henk ten Have

De mate van zelfvoorzienendheid van eiwitrijke plantaardige grondstoffen voor veevoer is in Europa erg laag, staat in een vorig jaar verschenen rapport van Wageningen UR. Van het akkerbouwland in de Europese Unie (EU) wordt 3 procent gebruikt voor de productie van eiwithoudende gewassen, en die productie levert 30 procent van de eiwithoudende gewassen die in de EU als veevoer wordt gebruikt. Het aandeel regionaal eiwit in het eiwitrijke veevoergebied door de Nederlandse veehouderij bedroeg in 2014 48 procent. Zowel het Europees Parlement als de Nederlandse overheid willen de afhankelijkheid van landen als Brazilië, Verenigde Staten en Argentinië voor eiwitrijke veevoergroenstoffen verminderen. Afgelopen april liet staatssecretaris Van Dam van Economische Zaken nog weten dat regionale teelt en afzet van eiwitgewassen goed is voor de regionale kringloop, de beschikbaarheid van grondstoffen en de eiwittransitie: van minder dierlijk naar meer plantaardig eiwit. Om de regionale teelt en afzet te realiseren is een brede ketenaanpak essentieel, aldus Van Dam, die zich er hard voor zegt te maken dat eiwitteelt en -verwerking een focusonderwerp wordt binnen de topsector Agri & Food.

Verantwoorde grondstoffen

De veehouderijsector, inclusief de diervoederindustrie, zet al enige jaren in op verantwoord geteelde eiwitrijke veevoergroenstoffen. Eind april maakte de Nederlandse vereniging diervoederindustrie (Nevedi) bekend dat alle soja-inkoop in 2015 door de Nevedileden voldeed aan duurzaamheidseisen: van het totaal van circa 1,7 miljoen ton in diervoeder verwerkte soja, beantwoorde ongeveer 1,6 miljoen ton aan de Europese *Fefac Soy Sourcing Guidelines*; de resterende 14.000 ton betrof non-gmo- en biologische soja.

De Nederlandse melkveehouderij is sinds 1 januari 2015 volledig overgeschakeld op soja volgens de standaard van de Round Table on Responsible Soy (RTRS). De RTRS-standaard garandeert onder meer dat voor de productie van deze soja geen ontbossing heeft plaatsgevonden.

Ook experimenteren veevoerproducenten met de regionale teelt van eiwitrijke gewassen als soja, lupine, veldbonen en voedererwten. Henk Flipsen is directeur van Nevedi. Flipsen vindt het goed dat een heel aantal leden van Nevedi bezig is met het zoeken van alternatieve eiwitbronnen, en hij is blij dat staatssecretaris Van Dam die wil stimuleren en ondersteunen. "Door de regionale eiwitteelt op te nemen in de topsector Agri & Food wordt de ontwikkeling van kennis en innovatie op dat gebied extra gestimuleerd. Maar de kantekening die ik erbij maak is: heb niet al te hoge verwachtingen van de mogelijkheden. Als er in de markt economisch voordeel te halen zou zijn met regionale eiwitten, dan werden die allang volop geteeld. De grootschalige en economisch verantwoorde toepassing van regionaal geteelde eiwitgrondstoffen voor onze efficiënte veehouderij is nog een stukje weg van ons, maar de ontwikkelingen worden wel degelijk omarmd, mits het alternatief net zo duurzaam of duurzamer is."

'Het moet sneller'

Met een aandeel van circa 50 procent regionaal eiwit, is de Nederlandse diervoederindustrie op de goede weg, zeker in vergelijking met andere Europese landen, vindt Nevedi, die dit percentage wel verder wil verhogen. "Maar de groei van de regionale eiwitteelt gaat voorlopig nog niet zo hard", zegt Flipsen. Milieudefensie gaat het allemaal niet snel genoeg. "Dat Van Dam nu aangeeft van regi-

onale eiwitteelt een focusonderwerp te maken binnen de topsector Agri&Food is een stap, maar het moet sneller", laat Maarten Ros, projectcoördinator Allemaal Lokaal bij Milieudefensie, weten. De actiegroep voert al een tijd actie vóór lokaal veevoer en tegen importsoja. RTRS-soja zou niet duurzaam zijn, onder meer omdat hiermee de vraag naar land in Zuid-Amerika voor de teelt van soja blijft bestaan. Ook zou bijvoorbeeld het gebruik van pesticiden voor deze soja teelt onverantwoord hoog blijven. Volgens Milieudefensie is er in Europa voldoende landbouwgrond voorhanden om ons eigen veevoer te telen. "Vooral in Oost-Europa is nog veel landbouwgrond ongebruikt. In Europa is ruim voldoende landbouwgrond om het hele continent te voeden. Ook alle dieren in de veehouderij kunnen gevoed worden met veevoer van Europese akkers. Binnen onze pilots van Allemaal Lokaal laten we zien dat het kan, zelfs in een regio zo groot als Nederland, bijvoorbeeld het GJS ei van David Janssen uit Veulen laat zien dat de productie met Europese grondstoffen op peil blijft", aldus Ros. Volgens Flipsen, die meerdere malen aangeeft niet pessimistisch te willen zijn, zijn de ideeën van Milieudefensie onrealistisch en onrendabel voor een normale boerenonderneming. "Op heel kleine schaal zijn er wel mogelijkheden, maar in de huidige grootschalige veehouderij kun je de soja uit Zuid-Amerika niet zomaar een-op-een vervangen door regionaal geteelde soja of bijvoorbeeld erwten vanwege de verschillen in nutritionele waarde. Als een kip of varken daarmee maar de helft zo effectief is in zijn productie, gaat de boer failliet. Tenzij de consument het dubbele wil betalen voor zijn vlees en eieren – dan komt de vraag uit de markt. Maar in Nederland is het nog steeds zo dat de gemiddelde consument liever naar Aldi of Lidl gaat om goedkoop uit te zijn. Daarnaast is milieutechnisch gezien een verlaging van de voerefficiëntie zeer ongunstig." Volgens Milieudefensie zal er inderdaad een meerprijs ontstaan voor de consument bij het gebruik van regionaal geteelde eiwit in veevoer. "Of consumenten uiteindelijk bereid zijn om meer te gaan betalen? 40 procent van de Nederlanders koopt wekelijks duur-

EIWITBRON

Soja is een van de meest hoogwaardige eiwitbronnen in veevoer.

Foto: Twan Wiermans

Lupineteelt niet in gevaar

De teelt van lupine voor diervoer en humane consumptie staat niet ter discussie. Dat liet het Louis Bolk Instituut onlangs weten. De geogste bonen van lupine worden gebruikt als hoogwaardige eiwitbron. De landbouwsector was even bang dat lupine op de Europese lijst met invasieve uitheemse soorten zou komen te staan en dat dat de teelt van lupine in gevaar zou brengen. Maar de lupine die mogelijk op de lijst komt te staan is de vaste lupine, de sierplant, en niet de vierjarige soorten waarvan de bonen voor humane en dierlijke consumptie worden gebruikt.

Tabel 1

Aandeel regionale herkomst van de eiwitrijkste veevoergroenstoffen in 2014

Grondstof	% regionaal 2014
Aardappel-eiwit	100
Erwten	73
Lijnzaadproducten	55
Lupine	8
Luzerne	100
Maisproducten	51
Melkpoeder, mager	100
Palmplanchilfers	0
Raappproducten	100
Sojaproducten	0
Vinasse	100
Vismeele	80
Weipoeder	100
Zonnebloemschilfers	100

Bron: 'Het percentage regionaal eiwit in het Nederlands veevoerrantsoen – update voor 2014', Wageningen UR

NEDERSOJA

Agrifirm begeleidt Nederlandse boeren bij de teelt van sojabonen.

Foto: Henk ten Have

Saldo soja nog te laag

In maart 2016 publiceerde de Raad voor Regionaal Veevoer het rapport 'Naar 100% regionaal eiwit – kansen en knelpunten voor eiwitrijke veevoergrofstoffen'. In het rapport wordt onder meer ingegaan op de sojateelt onder de vlag van Agrifirm. Agrifirm is een pionier in de sojateelt in Nederland. In 2015 teelde het bedrijf met vijftig telers op 170 hectare soja. Naast de al bestaande samenwerking met Wageningen UR heeft Agrifirm Plant ook afspraken gemaakt met LVO in België (Instituut voor Landbouwonderzoek) om zo extra ervaring op het gebied van sojateelt te kunnen opdoen. Voor telers is een programma ontwikkeld om de ontwikkeling en het delen van kennis te stimuleren.

De opbrengst van de beste 25 procent Agrifirm-sojatelers kwam in 2014 uit op 3,4 ton/hectare en vorig jaar 3,3 ton/hectare. Om de teelt rendabel te maken moet dit nog wel stijgen naar 4 ton/hectare. Voerproeven laten zien dat de soja van goede kwaliteit is.

Maar de soja wordt momenteel verwerkt in humane voeding; voor veevoer is het saldo nog te laag. "De beste mogelijkheden liggen nu in de humane voedingsindustrie", vertelt Arco Amperse, commercieel relatie-manager bij Agrifirm Plant. Agrifirm werkt samen met Alpro, producent van drinks en voedingsproducten op basis van soja. Dit jaar wordt het areaal soja gehaveerd, zegt Amperse. "Op de langere termijn gaan we wel voor groei van de sojaproductie, maar dit jaar is in eerste instantie een ontwikkeljaar: we willen ons focussen op verdere verbetering van de teelt. Het realiseren van een korter groeiseizoen is bijvoorbeeld nog een uitdaging. Soja houdt niet van kou en een nat najaar zorgt voor oogstmoelijkheden."

zame product(en)", zegt Ros. "Dat is een enorme potentie. Maar die kan alleen benut worden als alle partijen in de keten ermee aan de slag gaan."

Ros is van mening dat de Nederlandse diervoederindustrie de regionale teelt en verwerking van eiwitgewassen verder kan stimuleren. "Leveranciers die inspelen op de vraag naar regionaal veevoer van fabrikanten creëren nieuwe mogelijkheden. Door proactief veevoer uit Europa aan te bieden, maakt een veevoerleverancier zijn aanbod aantrekkelijker voor afnemers die geïnteresseerd zijn in verduurzaming van de keten. Bovendien stelt een veevoerleverancier zijn product veilig door minder afhankelijk te zijn van geïmporteerde gewassen."

Insecten

Flipsen van Newedi wil de verwachtingen temperen. "Dat de Nederlandse veehouderij uit de voeten kan met regionale eiwitten is een geleidelijk transitieproces en zal nog zeker enkele decennia duren", verwacht hij.

Tegelijkertijd zoeken diervoederbedrijven ook naar andere alternatieve eiwitbronnen. "Dan kan het gaan om op maat gemaakte aminozuren van dieren en dus ook leiden tot een efficiëntere mineralenkringloop." Veevoerbetrijven experimenteren ook met insecten. Flipsen: "Maar de werkelijke effecten daarvan moeten we nog afwachten. Het gebruik van insecten is een innovatie die nog in de startfase zit. Er bestaan nog vraagstukken op het gebied van onder meer voedselveiligheid en wetgeving. Belangrijk is vooral dat er alternatieven komen waarvan de productie niet terugvalt; dat kunnen Nederlandse boeren niet hebben."